

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 97 (23026)

2024-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

МЭКЪУОГЪУМ и 1

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

мажъ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Чыюпсыр зэщымыкъоу

Урысые Федерацием чыюпс къэкълуплэхэмклэ ыкIи тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэхумэнклэ иминистрэу Александр Козловыр Адыгеим къэкълуагъ. АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат игъусэу къушхъэлъэ гъэпсэфыплэу «Лэгъонакъэ» игъэпсынклэ республикэмрэ федеральнэ министрствэмрэ зэдэлэжьэныгъэу азыфагу илътхьым илофыгъохэм ахэр атегушылагъэх. Адыгеим икъушхъэлъэ чыплэу проектър гъэцэклагъэ зыщыхъуштым зэлуклэр шыкълуагъ.

зэфэшхъафхэр ыкIи нэмыкIхэр. Ахэр зэкIэ агъэкIэжыуштых, зэтырагъэ-псыхъажыуштых, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэхумэнклэ джырэ шапхъэхэм адишхэрэ псэуалъэхэр кытэ-джэуштых. КIэклэу къэпIон хъумэ, унашъоу шыIэхэм атегъэпсыхъагъэу гъэ-псэфыплэ чыплэр зэтырагъэпсы-хъауш. Ежъ чыплэм теплъэ-гъэпсы-клэу илэр зэхъокIыгъэ хъушхэп, — кы-хигъэщыгъ Александр Козловым.

Апэрэ чэзыум тегъэпсыхъагъэу номер 642-рэ хъушт хъаклэххэр, клэшлэгъэ гъо-гуи 5, къушхъэхэм лыжэхэмклэ къа-щаклухъаным пае километрэ 20 фэдиз хъурэ хъушхъафыкIыгъэ гъогур ыкIи

Арышъ, СССР-м илъэхъан шыIэгъэ ин-фраструктурэр тымыгъэкIодэу, ар-ылъапсэу гъэпсэфыплэр шыгъээн фаеу хъушхэп. Мыщ шыIэх гъогурхэр, псэолъэ

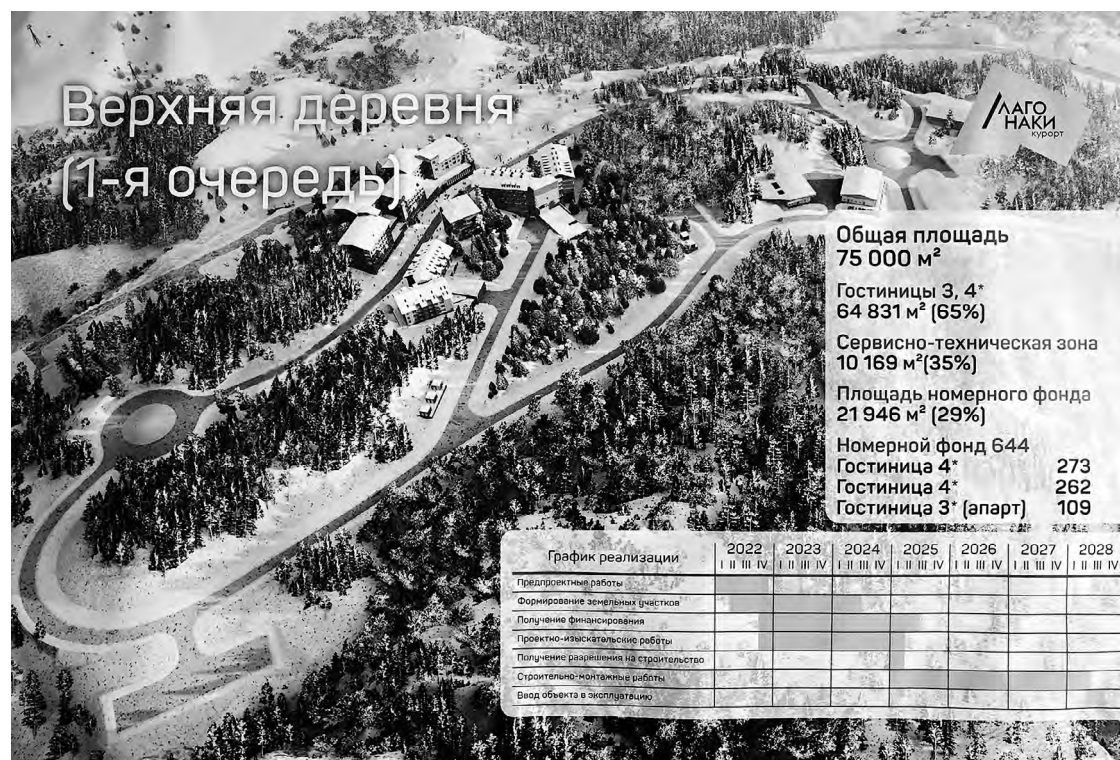
А. Гусев

Ащ хэлэжыагъэх тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэхумэнклэ ыкIи ащ хэхъо-ныгъэ фэшлыгъэнымклэ къэралыгъо политикэм и Департамент ипашэу Ирина Макановар, АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэу КIэрэщэ Анзаур, Кавказ къэралыгъо заповедникым ипа-щэу Сергей Шевелевыр, пшъэдэкIыжъэу ыхьырымклэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу, инвестиционнэ компаниеу «Мантера-групп» зыфилорэм игенераль-нэ пашэу Вадим Трукшинын, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр.

УФ-м чыюпс къэкълуплэхэмклэ ыкIи тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэхумэнклэ иминистрэу кыыхигъэщыгъ гъэпсэфыплэм амалышлхэр къызэритышхэр ыкIи рес-публикэр чыюпс чыплэ дахэм зэрэ-щыпсэурэр. Джащ фэдэу псэуалъэхэу «Лэгъонакъэ» епхыгъэу ашышхэр агъэпсыхэ зыхъуклэ, чыюпсыр укълуагъэ мыхъуным аналэ лъэшэу тырагъэтын зэрэфаер къылуагъ. Проектхэм япхыгъэ унашъохэм ары лъапсэ афэхъугъэри.

«ЗекIохэр къызIэпызыушхэп лъэныкъо-хэм зыкIэ ащыщ республикэм и чыюпс зэрэдэхэдэдр. Ар къэхумэгъээн фае.

нэмыкIхэр ашышхэ. ЯтIо-нэрэм лыжэхэмклэ къыз-щаклухъан альэкIышхэр кило-метрэ 37-м нагъэсышхэ. Постэ-умкIи клэшлэгъэ гъогуи 10, номер 2500-рэ ашышхэ. Мы лъэхъаным лъэкIкъ проектм диштэу инфраструктурэм Iоф дашлэ, зекIо къахIохэрэм япчъагъэ телъытагъэу псэу-алъэхэр шытышхэ, тыкъэзы-уцухьэрэ дунаим икъэхумэн-клэ шапхъэхэр икъоу кыдэ-лъытагъэ хъунхэм аналэ ты-рагъэтышхэ. Ащ пае анахь лъэшэу къагъэгъунэрэ чыюпс чыплэхэр кыхимыубытэхэу псэуалъэхэр ашышхэ.

Къагъэгъунэрэ чыплэхэм аналэ нахь икъоу атырагъэ-тызэ, гъэпсэфыплэ чыплэу «Лэгъонакъэ» ашыным ап-шъэрэ мэхъанэ зэрилэр кы-хигъэщыгъ министрэм.

(ИкIлэх я 2-рэ
нэкIуб. ит).

Чыопсыр зэщымыкьоу

зытыраригьэдзагьэр УФ-м и Президентэу Владимир Путиным гьэпсэфыплэ лофтхьабзэхэу зекло-нымклэ зэрахьэхэрэмклэ шапхьэхэр укьуагьэ мыхьунхэм фэгьэхьыгьэу кьылуагьэр ары, лъэс гьогухэу зеклохэм зэпачыштхэм икьоу адэ-лэжхьэнхэ фае. Адыгеим чыопс-кли-матическэ амал дэгьоу илэхэм яшлуагьэ кьэклошт зеклоным тапэкли нахь зиушъомбгьунымклэ. Шьугу кьэтэгьэкьыжьи: мы лъэхьаным зекло гьогу 20 фэдиз Кавказ за-поведником ыльэныкьоклэ респуб-ликэм щыпхьэрэкли. Анахь гьогу кьыхьэр километрэ 52-рэ мэхьу, ар кьушхьэхэмклэ зэпырыклэу хым екьурэ я 30-рэ гьогу цлэрыоклэ заджэхэрэр ары. АР-м икьэралы-гьо программэу «Тыкьэзыуцухьэрэ дунаир кьэуухьумэгьэныр ыкли чыопс кьэклиуагьэхэр гьэфедэгьэн-хэр» зыфилохэм кьыделъытэ Ады-гэ Республикэм ичылопс паркэу «Тхьачлышхо» зыфилохэм кьыхиу-бытэрэ гьогу километрэ 60-мклэ проектхэр зэхэгьэуцогьэнхэр ыкли гьогухэр зэтэгьэпсыхьэгьэнхэр. Тыкьэ-зыуцухьэрэ дунаим изытэт зэщыкьуагьэ мыхьуным пачэ нэмыклэ лофтхьабзэхэри зэшлуахы. Гушылэм пачэ, проектэу «Жы-кьабз» зыфилохэр республикэм щэгьэ-цаклэ, хэбзэнчэу хэклитэкьуплэу ашы-хэрэм, псыхьохэр ыкли псыуцуплэхэр зэраушлохэрэм апэшлукьорэ лофтхьа-бзэхэр илэс кьэс зэрахьэх. Клоды-жьиуагьэ ежьэгьэ псэушхьэ лъэкьхэр ыкли кьэклихэрэр зыпкь игьэуцожьыгьэн-хэм пачэ лофыгьо гьэнэфагьэхэр агьэца-клэх. 2023-рэ ильэсым шьолпыр проек-тэу «Мэзхэр кьэуухьумэгьэнхэр» ыкли лъэкь проектэу «Тыкьэзыуцухьэрэ дунаир» зыфилохэрэм атэгьэпсыхьагьэу гектар 44,3-м мэзхэр зыпкь щарагьэу-цожьыгьэх. 2024-рэ ильэсым гектари 115-мэ джащ фэдэ лофшлэнхэр ащызэ-шлуахыштых.

«Хэгьэгум ипачэхэм, Урысыем тыкьэ-зыуцухьэрэ дунаим икьэуухьумэнклэ и Министерствэ, ежь ышхьэхклэ Алек-сандр Александр ыкьом Адыгеим ишлуагьэ кьызырэрэгьэжьиуагьэ ыкли ло-фыгьохэу кьэуцухьэрэм ренэу аналэ кьы-зэратырагьэтырэм апае джыри зэ сы-зэрафэрэзэр кьэсэлэ. Тапэкли шлуагьэ кьэзытырэ зэдэлэжьэныгьэр лъыдгьэ-кломэнэу сэгьэгьэ», — кьыхигьэщыгь Александр Козловым.

АР-м и Лышхьэ ипресс-кьулыкьы

Мэкьюогьу мазэр зыфэдэщтыр

Гьэмафэм иапэрэ мазэу мэ-кьюогьур кьыхьагьэ. Ижьиоклэ кьыщегьэжьиагьэу мыр шлулэгьэу, унэгьо насы-ным, джэныкьом цухьу-макло итхьэу альытэ. Мэ-фэнчьымыклэ мэкьюогьум и 1-м гьэмафэр кьэхьэ, ау астрономием ыльэныкьоклэ мафэмрэ чэщымырэ якьыхьа-гьэ зэфэдиз зыщыхьурэ мэ-кьюогьум и 22-р ары гьэма-фэр кьыхьагьэу залгьытэрэр.

Гидрометеорологиемклэ ыкли ты-кьэзыуцухьэрэ дунаим иуплэкьлукьлэ Гупчэм ипачэу Александр Митровым тызэрэщигьэгьозагьэмклэ, ильэс зэкьлэпкьохэм уплэкьлукьнэу ашыгьэ-хэмклэ мэкьюогьур «шлухьафтынхэм-клэ» баигьэ. Мы аужырэ ильэс 60-м гьэмафэм иапэрэ мазэ нахь фабэу кьызыщыкьыгьэр 2018-р ары, фабэу градус 39-рэ агьэунэфыгьагьэ. Ильэс кьэс мэкьюогьум фабэу щылэр градус 30-м кьэхьу.

Статистикэм кьызырэгьэнафэрэм-клэ, мэкьюогьур шынэгьакьлэу щыт. Гушылэм пачэ, 1987-рэ ильэсым мы мазэм ошхэу кьэщыгьэр миллиме-трэ 285-рэ хьугьэ, шапхьэу щылэхэм а пчъагьэр фэди 3-клэ нахьыбагь.

Мэкьюогьум фабэр Темыр Аф-рикэм ыкли Средиземноморьем кьа-рыкьышт. Гурытымклэ температурэу щылэщтыр шапхьэм макьлэ шлокьышт, ошхэу кьэщыштым ибагьэ шапхьэ-эхэм анахь мэкьлэшт. Мазэм кьыкло-цл ошх ыкли ошху кьэхышт. Чэщым фабэу градус 13 — 18 щылэшт. Аужырэ ячэнэрэ мэфишым фабэр градус 20-м нэсышт. Мэкьюогьум иапэрэ мэфитфым фабэу градус 22 — 27-рэ щылэшт. Кьыхьэклиштых мафэхэр фабэр градус 34-м клахьэу.

Мэкьумэщ культурэхэм якьэгьэ-кьынкьлэ мэкьюогьум гумэклигьо кьы-зыхьыштэп. Псыхьохэм адэт псыр шапхьэу щылэхэм ашлокьыштэп. Ау лъэшэу кьызешхьэрэм, псыр кьы-дэклоен ыльэкьышт.

КИАРЭ Фатим.

(Икьлэх).

А лофыгьом ренэу ыналэ зэрэтыригьэ-тырэм, шэпхьэ гьэнэфагьэу щылэхэр укьуагьэ мыхьунхэм зэрэлъыплэрэм апае Адыгеим и Лышхьэу Кьумпьыл Мурат зэрэфэрэзэр ащ кьылуагьэ. Алек-сандр Козловым хэушхьафьыкьыгьэ пшьэрылэу инвесторхэм апашхьэ кьы-щигьэуцугьэр зэпхьыгьэр хэклим иугьо-инрэ илушынрэ.

«Мы чыплэм зекьлэбэ кьэклоу хьушт, цыфыбэ цызэтырихьащт, арыш, хэклим иугьоинрэ илушынрэ япхьгьэ ло-фыгьохэм икьоу ягушисэгьэн фаеу хьушт. Ащклэ лъэныкьо зэфэщхьафь-бэ игьоу альэгьэун альэкьышт, ау сыдэу хьуми, гьэпсэфыплэм кьыпэлэгьэщт чыопс чыплэхэм зэрар арахы зэрэ-мыхьушыр кьыдалъытэзэ а лофыгьор зэшлуахын фае», — кьыхигьэщыгь Александр Козловым.

Республикэм ыналэ кьызырэтыригьэ-тырэм ыкли зигьо лофыгьохэм атэгьушлэн-хэм, пстэуми апэу гьэпсэфыплэм епхьгьэ лофыгьохэм нахь игьэклотыгьэу альылэ-сынхэм пачэ Адыгеим кьызырэкьорэмклэ Александр Козловым зэрэфэрэзэр кьы-луагьэ шьолпырым ипачэ. Адыгеир нэмыклэ чыплэхэм ахэзымыгьэклоклэрэ чыопс баиныгьэхэр амал зэриклэ зэщыкьуагьэ мыхьунхэм аналэ икьоу тырагьэтыныр мы лофыгьом изэшлохынклэ анахь мэ-хьанэшхо зэрэтырэхэрэм зыклэ ащыш.

«Урысыем тыкьэзыуцухьэрэ дунаим икьэуухьумэнклэ и Министерствэ илэ-пылэгьэу тицьыклагьэ, анахьэу етлани чыопс баиныгьэхэм якьэуухьумэнклэ шапхьэу щылэхэр укьуагьэ мыхьоу гьэ-псэфыплэр шыгьэным епхьгьэ лоньгьохэм язэшлохынклэ. Унагьохэм зыцагьэпсэфынымклэ, клэлэцыкьлэхэр лыжэхэм атетынхэм фэгьэсэгьэнхэм-клэ кьушхьэ чанэхэм яшлуагьэ кьэ-клошт. Кьымафэрэ зэрэхгьэгьоу мы чыплэм лыжэхэмклэ кьыщакьлэхьан альэкьышт. Зеклохэр бэу гьэмафэрэ Лэгьонакьэ кьэклох. Мы чыплэм лъэ-рыкло гьогубэ кьыщегьэ, ахэм зыклэ ащыш кьушхьэм зэпырыкьлэрэ гьогу цлэрылоу хы Шлуцлэм екьурэр», — кьылуагь Кьумпьыл Мурат.

Шьугу кьэдгьэкьыжьи: гьэпсэфыплэм ильэсым исыд фэдэрэ уахьти лоф ышлэшт. Кьымафэрэ кьушхьэхэм лыжэхэмклэ кьэщыкьлэхьэгьэным ар фытегьэпсыхьэ-гьэшт, гьэмафэрэ — рекреационнэ ыкли экологическэ зеклоклэ заджэхэрэр щырекьлоклэштых. Ильэсым кьыклоцл зеклоу кьэклохэрэр зы палэм бэдэдэу щызэтыримыханхэр кьыдалъытэзэ лоф-шэныр зэхашэшт.

АР-м и Лышхьэ чыопсым икьэуухь-мэнклэ шьолпырым шагьэцэклэрэ лофыш-хом ыкли Кавказ биосфернэ заповед-ником дырлэ зэдэлэжьэныгьэм афэгьэ-хьыгьэу кьылоагь. Анахьэу аналэ ащ

Ныбджэгьу лъаплэхэр!

2024-рэ ильэсым иятлонэрэ мэзих телъытэгьэ клэтхэгьу уахьтэр макло

Республикэ гьэзетэу «Адыгэ ма-кьэр» кьызытхыкьы зышлоигьохэр мыщ фэдэ уасэклэ ащ Урысыем и Почтэ икьутамэхэм ащыклэтхэ-шъуштых:

Индексэу П4326-р:

зы мазэм — сомэ 207,57-рэ;
мэзитлум — сомэ 415,14-рэ;
мэзищым — сомэ 622, 71-рэ;
мэзиллым — сомэ 830,28-рэ;

мэзитфым — сомэ 1037,85-рэ;
мэзищым — сомэ 1245,42-рэ.

Фэгьэклотэн зилэ купхэм апае ин-дексэу П3816-р:

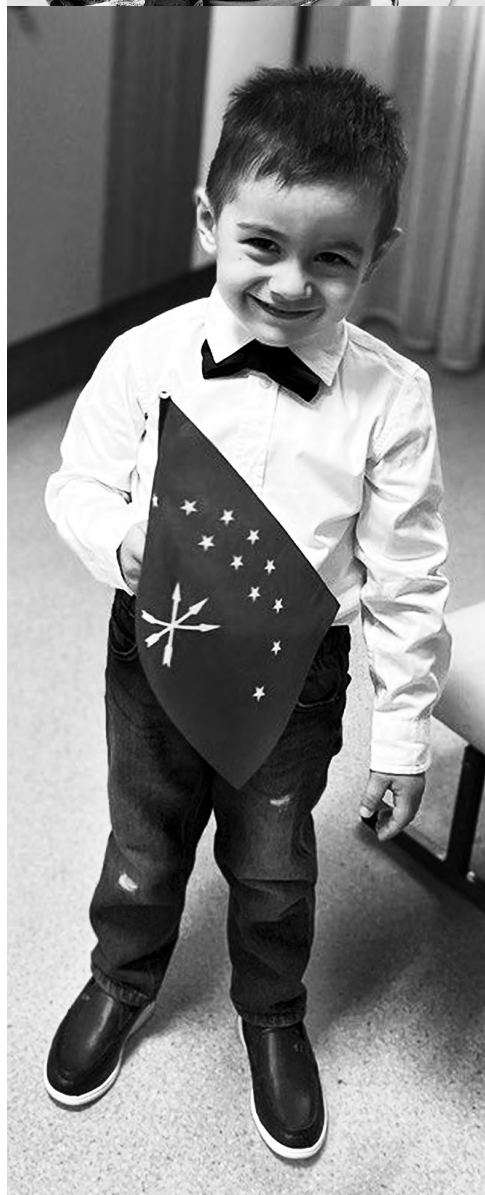
зы мазэм — сомэ 204,14-рэ;
мэзитлум — сомэ 408,28-рэ;
мэзищым — сомэ 612, 42-рэ;
мэзиллым — сомэ 816,56-рэ;
мэзитфым — сомэ 1020,07-рэ;
мэзищым — сомэ 1224,84-рэ.

Шьугу кьэдгьэкьыжьи, джащ фэдэу лофшлэнхэм гьэзетыр кьыратхы-кьышъушт — сомэ 240-рэ ащ ыуасэр, ильэсныкьом кьызыщыдэкьлэрэ мафэ-хэм афэтицэжьишты, ащ пачэ ипчъагьэклэ ар экземпляр 15 е нахьыбэн фае. Ежь-ежьырэу кьэклохэзэ зыштэжьиштытхэм апае тигьэзет мэзищым ыосэ-цытыр сомэ 150-рэ, ар редакция зычлэт унэр ары зычлахьыжьишъуштыр. Джащ фэдэу «Адыгэ макьэм» исайт шьушкьлэтхэн шьулэжьиштыт шьуиунэмэ шьуарымыклэу.

«Онлайн-подписка» зыфилохэр гушылэхэм шьуателункьлэмэ, почтэм инэкьлэ-гьоу ар зыщызэшлошъушъуштыт шьурицэшт, итхагьэм шьурыгьуагьэзэзэ кьэбарэу ищыклагьэр ижъугьэгьэусэмэ, зы чыплэ шьушъысэу ыпклэ шьушъы-жьиныш, гьэзетым шьукьлэтхэшъуштыт.

Мэкьюгум и 1-р — кэлэцлыкхэм якьэухьумэн и Дунэе маф

Адыгэ Республикэм ыцпсэхуэ лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!
Мэфэкл нэф шлагьом — кэлэцлыкхэм якьэухьумэн и Дунэе мафэ
фэшI тышфугэушIо!

Урысыем ыцпсэхуэ лъэужыбэхэмкIэ мы мафэр илъэсым кы-
хэфэрэ анахь мэфэ гушIуагъоу гум кынэжыыхэрэм ащыц. Гъэ-
мэфэ зыгъэпсэфыгъо мэфэ гъэшIэгъонхуэ хуэгъэ-шлагъэхэмкIэ
баеу цытхэм ар япхыгъ, кIэлэеджакIохэр дэгүлэхэээ зажэхэрэ
уахът. Жыи кьабзэм хэтынхэ, хым клонхэ, лагерым зыцагъэпсэ-
фын, ягупсэхэм е яныбджэгъухэм ягъусэхуэ уахътэр ахэм гъэшIэ-
гъонхуэ агъэклон алъэкIыцт.

НахьыжэхэмкIу а уахътэм мэхьэнэ гъэнэфагъэ илэу цыт. КIэлэ-
цлыкхэм янеуцырэ мафэ зыфэдэцтымкIэ ахэм пшгъэдэжыжэ
ахьы. КъыткIэхуэхэрэм яплун зыгуи, зыпси хэзылхьэхэрэм ты-
зэрафэразэр непэ джыри зэ хэдгъэунэфыкIы тишIоигъу. Ны-ты-
хэм, нэнэжы-тэтэжыхэм, кIэлэегъаджэхэм, анахьэу етIани кIэлэ-
цлыкху ибэхэр зыплунэу зыштэгъэ унагъохуэ гүфэбэныгъэ зэрылх-
хэм инэу тызэрафэразэр къэтэлэ. Тихэгъэгү епэсыгъэ цIыфхуэ
ахэр хуьнхэм мытшгъыжыгъу дэлэжыэрэ пстэуми ялахьышIу
хаишIыхэ урысые обществэм зэгурьIоныгъэ хэлъыным, тикъэра-
лыгъо нахь зэтэгъэпсыхьагъэ, нахь клочIахуэ хуьным.

Ныбджэгъу лъапIэхэр, зэкIэми тышфугэлыаIо псауныгъэ пытэ,
насып, шIыкIэшIу шIуилэнэу, шIуикIэлэцлыкхуэ, тигупсэ Ады-
геим ыкIу ти Хэгъэгущоу Урысыем яфедэ зыхэлъ ублэнIэ пстэу-
ми гъэхьагъэхэр ащышIушIынхуэ!

**Адыгэ Республикэм и Лышхьэу, Урысые политическэ
партиёу «Единэ Россием» и Адыгэ шьолгыр къутамэ
и Секретарэу КЪУМШЫЛ Мурат
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР**

Илтэс Иофшлэныр зэфрахыысыжыыгъ

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным иунашбоклэ 2023-рэ илтэсым хэушхьафыкыгъ дзэ операцием хэлажэхэрэм Ипылэгъу ятыгъэным пачкэралыгъо фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилоэр зэхашэгъ. Нэужым ащ икьутамэхэр Урысыем ишюльырхэм кьащызэлуахыгъэх.

Фондым ишюльыр кьутамэ блэклыгъэ илтэсым иуныгъом и 1-м Адыгеим кьыщызэлуахыгъ. Илтэс Иофшлэныр джы зэфрахысыжыыгъ. А уахтэм кьыклоцл фондэм икьутамэ гумэклыгъо зэфашхьафхэм япхыгъэу Иофыгъо 4300-рэ кьырахылапгъ.

Закьыфэгъэгъэхэм Ипылэгъу зэфашхьафхэр ящыклэгъагъэх: документхэм ягъэпсын, зэо зэфашхьафхэм яветеране сэкьатныгъэ зэрилэмклэ удостоверение кьыдэхыгъэныр, медицинэ, психолого-психотерапевтическэ лэзэгъур, унэгъо хьызмэт фэло-фашлэхэр. Фондым исоциальнэ координаторхэм зэклэ лэлоу кьарахылапгъэхэр атыжхэм, зэрэзэшлуахыщтхэм ыуж итыгъэх.

Фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилоэр илофышлэхэм илтэсым кьыклоцл зэшлуахыгъэ Иофыгъохэр нахь игъэклотыгъэу кьедгъэлотагъ шюльыр кьутамэм ипачэу Платыкьо Аслъан.

— Типчэхэр кьызызэлутхыгъэм кьыщэгъэжыгъэу фондэм Иофшлэнышхо ыгъэцэклагъ: дзэ-кьулыкьушлэ нэбгыришхэ пчъагъэм яунагъохэм ящыклэгъэ Ипылэгъур ядгъэгъотыгъ, реабилитациер ыкли социальнэу шы-лэныгъэм зыкьыхагъотэнымклэ Иофшлэныр, ащклэ тыздэлэжэщт организациехэм язэпхыныгъэ дгъэпсыгъэ. Типыхужхэм ыкли ахэм яунагъохэм Ипылэгъу ягъэгъотыгъэным исистемэ фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилоэр пэрыт организацие зэрэщыхыгъэр тицыхэ телъэу зэлофшлэгъухэм кьэтон тлэ-

Фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр»

кьыщт. Зэхэубытэгъэ Ипылэгъу ядгъэгъотынымклэ типпрограммэхэм ыкли фэло-фашлу дгъэцэклагъэхэм зызырэдгъэушомбгъуштым ыуж тит, — хигъэунэфыкыгъ Платыкьо Аслъан.

Джаш фэдэу ветеранхэм ыкли хэклодагъэхэм яунагъохэм илтэс ренэм адызэрэхэгъэ Иофшлэныр кьутамэм исоциальнэ координаторхэм кьытфалотагъ.

— Илтэс закьоклэ зы унэгъошхо тыхыгъ. Хэушхьафыкыгъ дзэ операцием иветеранхэм, хэлажэхэрэм, ягупсэхэм фондир апэблагъэ хыгъэ, цыхэ кьыфашы. Тэри амал зэрилэклэ ягумэклыгъохэр зэхэтэшлыкыкы, ахэр зэшлохыгъэнхэмклэ Ипылэгъу тафэху. Ирыфэгъу шылакэ ялэным тыпыл, — ело шюльыр кьутамэм исоциальнэ координаторэу Елена Беляйскаям.

Гушылэм паче, социальнэ координаторхэм яшлуагъэклэ Адыгеим шыпсэурэ унэгъо ныбжыклэхэм джыри зы кьахэхуагъ. Зэолым ищыклэгъэ документхэр зэрэфагъэпсыгъэм, медицинэ уплэклуныр зэрэрагъэклугъэм ыкли сэкьатныгъэ зэрилэр зэрэфагъэнэфагъэм адаклоу, чэщ-зымафэклэ псэогъуклэ кьыхыгъэ бзылыфыгъэмрэ ежыррэ зэгуарагъэтхэнхэ алъэклыгъ.

«Зэо зэфашхьафхэм яветеран» зыфилоэр удостоверение кьаратынымклэ нэбгырэ 79-мэ ядокументхэр шюльыр фондэм икьутамэ ыгъэхъазырих, УФ-м

зыкьэухъумэжынымклэ и Министерствэ и Комиссие фигъэхыгъ. Ахэм захэплэхэм ыуж, ЧВК «Вагнер» зыфилоэр икьулыкьушлэ 20-мэ яудостоверениехэр фондэм шаратыжыгъэх.

Джаш фэдэу сэкьатныгъэ зилэхэу фэтэрыбэу зэхэт унэхэм арыс нэбгыри 5-мэ япсэуплэхэр ауллэклугъэх, ахэм афэгъэхыгъэу ищыклэгъэ унашю аштэнымклэ ятыхылэхэр гупчэ аппаратам агъэхыгъэх.

«Федеральнэ перечень» зыфилоэр хамыхыэр протезхэр нэбгырэ заулэмэ арагъэгъотыгъ: «бэц лушыр», спорт протезыр ыкли спорт курэжыер. Ахэр фондэм имылыкьуклэ кьафищэ-фыгъэх.

Джаш фэдэу фондир хэушхьафыкыгъ дзэ операцием иветеранхэм ыкли ахэм яунагъохэм арысхэм яегъэджен, Иофшлэн ягъэгъотыгъэным ыуж ит. А купым хэхыэр нэбгыритф апшъэр еджаплэм члагъэхыгъ, нэбгыри 10-мэ Иофшлэплэ чыплэхэр арагъэгъотыгъ.

2024-рэ илтэсым мэлылфэгъум дзэ операцием хэлажэхэрэм апае игъэклотыгъэ диспансеризациер аублагъ. Зылыплэхэрэ ветерани 154-м шыщэу 80-м еху врач-специалистхэм ауллэклугъэх.

Психолого-психотерапевтическэ Ипылэгъу зыщыклэгъэ нэбгырэ 600 фэдизмэ фондэм зыкьыфагъэзагъ.

«Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилоэр ишюльыр кьутамэ инэплэгъу зытыригъэтырэ ветеранхэм ащышхэр чанэу спорт зэнэкьокьухэм ахэлажэх. Хэушхьафыкыгъ дзэ операцием иветеранхэм азыфагу кибатлетикэмклэ Урысыем изэнэкьокьоу Москва щыкьуагъэм тиветеранхэм ащыш хэлэжыагъ.

Ветеранхэм якуп агъэпсыгъ. Ащ хэтхэр зыхэлэжыгъэхэ Лы-хужыныгъэм иурукхэу, зэлуклэгъухэу 70-м еху гъэсэныгъэм иучреждениехэм ащырагъэклокыгъ. Патриотическэ мэхъанэ зилэ Иофшлэбзэхэм клэпеджэкло ыкли студент 5500-м еху кьы-зэлъырагъэубытыгъ.

Ветеранхэр ыкли ахэм яунагъохэм арысхэр культурнэ-зыгъэпсэфын Иофшлэбзэхэм кьызырахагъэлэжэщтхэм зэпымыоу аналэ тырагъэты. Проектэу «В кругу СВОих» зыфилоэр кьыдыхэлъытагъэу зыгъэпсэфыгъо мафэм дэклыгъохэр, зеклохэр афызэхашэх. Зэолхэм яклэлэцкыкьухэми Иофшлэн гъэнэфагъэ адызэрэхэ: мастер-классхэр, кьэгъэлэгъонхэр, сурэтшыгъэхэм язэнэкьокьухэр афызэхашэх. Республика зэнэкьокьоу «Хэгъэгум иухъумагло сурэтшыгъэу» зыфилоэр клэлэцкыкьу 400-м еху хэлэжыагъ.

Теклоныгъэм и Мафэ ипэгъоклэу фондэм проект зэфашхьафхэр ытлупшыгъэх: «Служу

Отечеству», «Наследники победителей», «Нарисуй героя».

Хэушхьафыкыгъ дзэ операцием хэклодагъэхэм яшлэжгъэлэплэгъэным фэшл муниципальнэ образованиехэм мыжыобгъу 15, гъэсэныгъэм иучреждениехэм Лыхужыным ипарти 9 кьащызэлуахыгъ. Боксымклэ спорт зэнэкьокьоу УФ-м и Лы-хужыгъэ В. В. Лемеш ишлэж фэгъэхыгъэр рагъэклокыгъ, ар джы илтэс кьэс зэхашэгъэ ашлыщт. Джаш фэдэу хэушхьафыкыгъ дзэ операцием хэклодэгъэ УФ-м и Лыхужыищмэ ацлэклэ спорт зэнэкьокьухэр зэхашэгъэ ашлынуу гъэхъазырын Иофшлэнхэр лъагъэклуатэх.

Илтэсым кьыклоцл зэдэлэжэнымклэ мэхъанэ зилэ зээгъыныгъэхэм кьулыкьу зэфашхьафхэм шюльыр фондир адыклэтхагъ. Ахэм ащышхы очыл ыкли нотариальнэ палатэхэр. Ащ ишлуагъэклэ зыщыклагъэхэм зэпымыоу юридическэ Ипылэгъу агъотын алъэклэ, хыкумым зыфагъэ-зэщтми тхылэхэр нахь псынклэу аугъоинхэ амал шылэ хыгъэ. Шюльыр ведомствэхэм, чыплэ зыгъэлорышлэжыплэхэм ыкли общественнэ организациехэм зээгъыныгъэ 60-м ехум, мысатыу организациехэм — 15-м адыклэтхагъ.

Хэушхьафыкыгъ дзэ операцием хэлажэхэрэм Ипылэгъоу арагъэгъотырэ иреестрэ джы кьэралыгъо фэло-фашлэхэм я Портал рагъотэн алъэкыщт. Фондымрэ цифрэмклэ министрствэмрэ зэгъусэхэу а едзыгъор агъэпсыгъ. Ар зыгъэфедэн зы-лэкьышхэр дзэ операцием хэлажыагъэхэр, хэтхэр ыкли ахэм яунагъохэм арысхэр, сэкьатныгъэ зилэ хыгъэхэр: пстэумкли куп 14 мэхъух (мы уахтэ купи 4-мэ афэгъэхыгъэ едзыгъохэр атлупшыгъэх, 10-р агъэхъазыры). Фэгъэклотэнхэу, ахьщэ тынхэу кьатэфэхэрэр зэклэ мы едзыгъом яунэе кабинет рагъотэ-щтых.

Зэрифэшъуашэу, шапхэхэм адиштэу нэбгырэ пэпчэ илтэлу зэрагъэцэклэщтым фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр» зыфилоэр илофышлэхэр ыуж итых.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Фондэу «Хэгъэгум иухъумаглохэр»

Унагъом иухъумаклох

Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ республикэм ибзылфыгъэхэм я Союз илэпылэ-гоу «Непэрэ урысые обществом ныбжьыклэ унагоу хэтхэр зэуаллэрэ кыныгъохэр» ыцлэу пленарнэ зэхэсыгъо зэхичгъагъ.

Бзылфыгъэхэм ясоюзхэу кыблэ федеральнэ шьолпырым щызэхэщэгъэхэм, кьэралыгъо кыулыкъу зэфэшхьафхэм, общественнэ организациехэм ялыкълэхэр ащ хэлэжыгъэх.

Зэхэсыгъор кызылхыгъыкыи зерищагъ АР-м и Общественнэ палатэ итхьаматэу Устэкъо Руслэан. АР-м и Къэ-

унагъом и Илэсэу ыгъэнэфагъ. Ащ елпытыгъэу кьэралыгъом ис цыф пчъагъэм хэгъэхьогъэ-ныр ыкыи ахэр кьэуухъумэгъэн-хэр пшэрыл шхьалэу кьэуцу. Аужырэ тикъэралыгъо джы-дэдэм кьэзыухъумэрэ клалэхэм апшэ дэклэ. Владимир Путиным кьызырилуагъэмклэ, Урысыем тапэклэ кьырыкълэу унагъо

А. Лаутеншпегер

ралыгъо Совет — Хасэм социальнэ политикэмклэ, унагъом илофхэмклэ, псауныгъэм икьэу-хъумэнклэ ыкыи культурэмклэ икомитет итхьаматэу Наталья Широковар зэхэсыгъом хэлэ-жыгъ.

Бзылфыгъэхэм я Союз ирес-публикэ кьутамэ хагъэлажьэзэмыш фэдэ зэхэсыгъо алэрэу зэрэзэхашэрэр, организацием чанэу иоф зеришлэрэм ар зэрэ-пхыгъэр Устэкъо Руслэан кы-луагъ. Общественнэ организа-циехэм ямызакоу, кьэралыгъо хэбзэ кыулыкъухэм унагъом игъэпытэн, ащ илэпылэгу фэхь-гъэныр япшэрыл шхьалэу зэрэщытыр кыкылигъэтхыгъ. Лэныкыо зэфэшхьафхэр илэ-пылэгу зэфэхьхъэзэ унагъо шэн-хабзэхэр укьуагъэ мыхъунхэм, ныбжьыклэхэм унагъо ашлэным клэгъагушлугъэнхэм алэ зэкълэдз-гъэу дэлэжъэнхэ зэрэфаер па-латэм итхьаматэ кылуагъ.

УФ-м ибзылфыгъэхэм я Союз ишьолпыр кьутамэ илы-кълэхэр онлайн зэлхыныгъэклэ зэхэсыгъом кыхэлэжъэнхэу амал ялагъ. Урысыем ибзыл-фыгъэхэм я Союз итхьаматэу Екатерина Лаховар иофхьабзэм кышыгушылагъ.

— УФ-м и Президент 2024-р

шэн-хабзэу тыухъумэхэрэм бэклэ япхыгъ. Бзылфыгъэхэр граждан обществом чанэу хэ-тых. Темыр Осетием цашыгъэ ушэтынхэмклэ, пшэшъэ ныб-жьыклэу зэупчыгъэхэм янахы-бэм гъэсэнныгъэ агъотыныр, иофшлэлэм щылыкълотэнхэр, иэнатлэхэм анэсынхэр унагъо ашлэным ыпэ рагъэшъы. Етлани, унагъо зашлэклэ сабый зытлу нылэп ялэнэу агъэнафэрэр. Ащ фэдэу лыкълотэтмэ цыф пчъ-агъэм ихэгъэхьонклэ Пре-зидентым кыгъэуцурэ пшэ-рылпыр дгъэцэкълэн тлэкълэштэп, — кьызылхысыжыгъэ Ека-терина Лаховар.

Апшэрэ еджаплэхэм ачлэхэу кьэзэрэщэрэ ныбжьыклэхэм, предприятие инхэм алулхэу унагъо зышлэрэ иофшлэлэхэу сабыибэ зилэхэм илэпылэгу зэрэщыкълэу, ахэм гъунэ алы-фыгъэн зэрэфаер бзылфыгъэ-хэм я Союз итхьаматэ кылуагъ. Унагъом илофыгъохэмклэ кьэ-ралыгъо хэбзэ кыулыкъухэм общественнэ организациехэр ренэу адэлэжъэнхэ фаеу кы-клигъэтхыгъ. Адыгеим ибзыл-фыгъэхэм я Союз а лэныкыом-клэ илофыгуабэ зэрэзшуи-хы-рэр, щысэ зытырахырэ проект-хэр ялофшлэн кьазэрэхэклэрэр

Екатерина Лаховар кылуагъ. Илэсэ 83-рэ зыныбжэ Союзыр уахътэм зэрэдэбакъорэр, техно-логияклэмэ адиштэу илофшлэн зеригъэпсырэр кыкылигъэтхыгъ.

— Мэхъанэшхо ил кьэбар жьугъэм иамалхэм уигугъу ашлэным, социальнэ хьытыухэм уахътыным. Ахэр кьыдэмылэу зыхъукълэ ушымылэклэ лытэ. Ащ пае студентхэр кьызытэчаллэх. УФ-м и Правительствэ илэпылэ-гъукълэ портал кьызылхыгъэу, ар илэсыиш хьугъэу мэлэжъэ. Союзым илофшлэн фэгъэхьыгъэ кьэбар игъэклэу гъэхэр мазэм гъогъуишлэрэ кьытэгъахъэх. «Женский вопрос», «Сделано в России» зыфилорэ кьэтын зэкълэпыкълэхэр хьытыум кы-щэтэгъэлагъох. Ыпклэ зыхэ-мылэ вебинархэр мазэм тло зэхэтэгъэх, — кьыхыгъэщыгъ Э. Лаховар.

Урысыем ибзылфыгъэхэм я Союз илофшлэнэу зшуи-хы-рэр пстэуми ашлогъэшлэгъон.

Зэхэхэр зыщыкълэу АР-м и Лэпкы музей зэрэхэтыр, адыгэ лэпкымыклэ хьакълэщым мэхъанэу илагъэр, унагъом ишэн-хэбзэ анахь пытэу джы нэс ар зэрэщытыр, цыфыр зэрэрагъэлажьэщыгъэм имы-закъоу, хьакълэщым нахьыжхэр

зэрэщызырэгъоуищыгъэхэр, унэшъшл чыплэу унагъом ыла-псэу зэрэщытыгъэр ыкыи кьы-зэрэнэжырэ Устэкъо Руслэан онлайн шыклэм тетэу нэмыкл шьолпырхэм ялыкълэхэу зэх-хэм хэлэжыгъэхэм кьафи-лотагъ.

АР-м ибзылфыгъэхэм я Союз итхьаматэу Вэрэкъо Хьа-лимэт кьызырилуагъэмклэ, унагъом игумэклэуохэр, зери-хьыллэрэ кыныгъохэр лэщхъэ-тетхэм анагъэсы.

— Унагъом ис нэбгырэ пчъа-гъэр псауныгъэу цыфхэм ялэм занклэу епхыгъ. Ащ кьыхэкълэу спорт иофхьабзэхэм зэхэщэни тыхэлажьэ, — кьылоптагъ Вэрэ-кьо Хьалимэт. — Егъэджен зэфэшхьафхэр, психологическэ илэпылэгухэр, тренингхэр, куль-турэ иофхьабзэхэр республи-кэм ирайон зэфэшхьафхэм ащыретэгъэклэу. Унагъо ныб-жьыклэхэр зэоллэрэ кыныгъо-хэм ащыщых зыщыпсэунхэ зымылэхэр кьызырэхэклэхэрэр, иофшлэлэ чыплэхэр зэрамыгъо-тырэр. Пшэрыл шхьалэу ти-организацие непэ зыфигъэуцу-жырэ шэн-хабзэхэм кьэу-хъумэн, унагъо ныбжьыклэхэм ахэр алыгъэзэсыгъэныр ары. Унагъо пытэр — кьэралыгъом ылапс. Ащ елпытыгъэу зэгуры-лоньгъэр яунагъохэм арылэу ныбжьыклэхэр плугъэнхэ фае. Пшэшъэу кьэхьухэрэр аныбжэ зыкълэу ны зэрэхьуцтхэм фэб-гъэсэнхэ, язэхашлэ кьэгъэушы-гъэн фае. Унагъом икьэу-хъумэн фэгъэхьыгъэу кьэралыгъом кьыгъэуцурэ пшэрылхэм, шьо-

лырхэм ащагъэцэклэрэ про-граммэхэм ягъэцэкълэн общест-веннэ организациехэри чанэу дэлажьэх. Мы иофшлэныр тапэкли лыдгъэкълотэшт.

Екатерина Лаховар кьызырэ-хыгъэхьожыгъэмклэ, лоньгъом иапэрэ мафэ щыублагъэу «се-мьеведение» зыфилорэ десэхэр гурит еджаплэм игъэсэнныгъэ программэ хагъэуцот. Унагъо шэн-хабзэхэм кьэу-хъумэн ащ цызырагъэшлэшт.

Бзылфыгъэхэм ясоюзхэм яшьолпыр кьутамэхэм ялыкълэ-хэр джащ фэдэу зэхэсыгъом илофшлэн онлайн шыклэм тетэу хэлэжыгъэх, яшлэхэр кьыра-лэуыкыгъэх.

АР-м иобщественнэ палатэ хэтхэр зэхэсыгъом хэлэжыгъэ-хэм зыдэлхэу нэужым хабзэм икьэралыгъо кыулыкъухэм, му-ниципальнэ образованиехэм япашэхэм, общественнэ орга-низациехэм аналэ зытырагъэтын фаеу кьыхагъэщыгъэ лэны-кьохэм атегушылагъэх, зэдашта-гъэх. Ахэм ащыщхэр: респуб-ликэм щыпсэурэ унагъохэм псэуплэ ялэмэ, клэлэцыкълэу ы-гъыплэхэм ясабыйхэр аратын-хэ алыкълэмэ, медицинэ ыкыи социальнэ илэпылэгу агъотымэ гъэ кьэс гъэунафыгъэныр, уна-гъо ныбжьыклэхэм илэпылэгоу арагъэклэрэм хэгъэхьогъэныр, ны-ты ныбжьыклэхэм иофшлэлэ чыплэхэр агъотынымклэ аделэ-гъэныр, республикэм щыпсэурэ цыфхэм япсауныгъэ кьышымы-клэным аналэ тырагъэтыныр, унагъом, лакъом яшэн-хабзэ-хэм кьэу-хъумэнклэ, сабыйхэм яплунклэ, ны-ты зэрэхьуцтхэмклэ япшэдэклэжыхэр ныбжьыклэхэм агурызгъэлэшт программэхэм, проектхэм мылэуыкълэ илэпылэгу афэхьугъэныр, нэмыкълэхэри.

Унагъом икьэу-хъумэн фэлоры-шлэшт иофхьабзэ пстэуми нахь гъэлэшыгъэу аналэ тырагъэты-нэу кьэбар жьугъэм иамалхэм пшэрылэу кьафалтэгъугъ.

ТЭУ Замир.

Тын лъаплэхэр ягупсэхэм аратыжьи́гъэх

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием зидзэ пшэрылхэр цызгъэцаклэзэ хэклодэгъэ дзэклолхэм къафагъэшъошэгъэ къралыгъо тын лъаплэхэр ялахьыл гупсэхэм тыгуасэ аратыжьи́гъэх.

Юфтхъабзэм хэлэжъагъэх Мыекьопэ кьэлэ администрацием ипащэ игуадзэу, ветеранхэм я кьэлэ Совет итхьаматэу Юрий Томчак, Мыекьуапэ идзэ комиссарэу Алексей Санташовыр, зыпсэ зыгъэтылгыгъэхэм ялахьылхэр.

Юфтхъабзэм ипэублэ шлуфэс гушылэхэмкэ кьэклолагъэхэм закыфигъэзагъ кьалэм идзэ комиссар.

— Зидзэ пшэрылхэр зыгъэцаклэхэзэ хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэклодагъэхэм кьалэжъыгъэ тын лъаплэхэр ялахьылхэм яттыжъынхэу тызэхъагъ. Хэгъэгум ипатриотхэу къралыгъор кьэзыухъумэнэу кьоуцагъэхэм цытхъур адэжъ. Тизэолхэм лыхъужъныгъэу зэрахъагъэр хэткли цысэ-

техыл, Хэгъэгур кьэзыухъумэзэ зыпсэ зыгъэтылгыгъэхэм ацлэ егъашли тцыгъупицицтэн, тхьа-шъугъэгъэсэу ятэло, шхъацэ афэтэшы, — хигъэунэфыкыгъэ Алексей Санташовым.

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным иунашъоклэ лыхъужъныгъэу ыкли псэемыблэжъныгъэу къахэфагъэхэм афэши цымылэжъхэ рядовоеу Константин Захарьевым Лыхъужъныгъэм иорден ыкли я II-рэ шъуашэ зилэ медалэу «За храбрость» зыфилорэр, лейтенантэу Антон Мухиным Лыхъужъныгъэм иорден, гуфаклоу Роман Примак медалэу «За отвагу» ыкли майорэу Валерий Фроловым медалэу «За боевые отличия» афагъэшъошагъ. А тын лъаплэхэр Юрий Томчак зыпсэ зыгъэтылгыгъэхэм ялахьылхэм аратыжьи́гъэх.

— Мыекьуапэ имэрэу Геннадий Митрофановым, кьэлэ ветеранхэм я Совет, зэклэ кьэлэдэхэм, хэгъэгум ацлэклэ тышфуртхъаусыхэ члэнагъэу шъушлыгъэмкэ. Юфыгъо горэм шъуигъэгумэкли зыхъуклэ муниципальнэ образованием, сэри, дзэ комиссариатми зафэжъугъэзэн шъулэклицт. Зыпсэ емыблэжъхэу къралыгъом инеуц фэбэнагъэхэм тафэраз. Тидзэклолхэм яшлэжъ егъашлэм тыгъэхэм арылгыцт, — кьыгуагъ Юрий Томчак.

ЮШЫНЭ Сусан.

Лыхъужъмэ яшлэжъ тыфэшыпкь

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием хэлэжъ-рэмэ адэлылэрэ фондэу «Хэгъэгум иухъу-маклохэр», клэлэцлыкхэм ыкли ныбжы-клэхэм я Урысые общественнэ-къралыгъо движениеу «Движение первых» зыфилорэр Урысые творческэ зэнэкьокьоу «Лыхъужъмэ яшлэжъ тэгъэлаплэ» зыцлэр зэхашъ.

Хэушъафыкыгъэ дзэ операцием илхъужъхэм яшлэжъ кьэухъумэгъэныр ыкли гъэлэплэгъэныр, мыщ иветеранхэм, хэклодагъэхэм яунагъохэм арысхэм агу ихъыкырэр творческэу кьыралотыкын амал ятыгъэныр, кьытклэхъухэрэ плэужхэм лыхъужъхэр цысэ афэхъунхэр ыкли яхэгъэгу шлу альэгъоу плугъэнхэр зэнэкьокьум ипшэрылхэр шхъалэх.

Мы юфтхъабзэм иапэрэ едзыгъо мэллылфэгъум и 3-м аублагъ, бэдзэогъум и 7-м нэс клошт. Ятлонэрэр бэдзэогъум и 8-м кьыщегъэжъагъэу шэклогъум и 4-м нэс зэхашъцт. Шэклогъум и 5 — 8-м зэфэхьысыжъхэр ашыщтых ыкли тыгъэгъэзэ мазэм теклоныгъэ кьыдзыыхыгъэхэр мэфэкл шлыкэм тетэу агъэшлощтых.

Урысые зэнэкьокьоу «Лыхъужъмэ яшлэжъ тэгъэлаплэ» зыфилорэм хэлэжъэ зышлоигъохэм мыщ пыл шапхэм нахь игъэклотыгъэу Къралыгъо фондэу «Хэгъэгум иухъу-маклохэр» зыфилорэм нэлуасэ зыщыфашлын альэклищт.

Адыгэ хьалыжъом имэфэкл кьэблагъэ

Іахъэхэлъ обществэу «Руфа-Тур» зыфилорэм АР-м зеклонымкэ ыкли зыгъэпсэфыплэхэмкэ и Комитет илэпылэгъоу «Адыгэ хьалыжъом и Мафэ» мэкуоҕум и 15-м псыкьечъхыплэу «Рыфабгъо» цызэхашъцт.

Хабзэ зэрэхъугъэу, хьалыжъор зышыщт бысымгуащэхэр республикэм ирайон зэфэшъафхэм кьарыкыщтых, лъэныкыо зэмылэужыгъохэмкэ зэнэкьокьущтых: «Нанэ ихьалыжъу», «Мэфэкл хьалыжъу», «Бысымгуащэм ихьалыжъу», «Нысэ Іап», «Къэзгъэзэжъыгъэ хьалыжъу». Адыгэ шхыныгъо Іашлоу хьалыжъом ишынклэ осэш купым къахигъэщт бысымгуащэхэм шлухъафтынхэр кьажэх.

Мэфэкл программэм зэнэкьокьухэм анэмыклэу, адыгэ кьуаер зэрэхъырэ шлыкэм, кьэшъокло ыкли орэдыло купхэм, лъэпкэ Іэпэщысэхэм якъэгъэлэзгъонхэр, клэлэцлыкхэм апае анимационнэ программэ кьыдыхэлъытагъэх.

Зэнэкьокьум хэлэжъэ зышлоигъохэр мэкуоҕум и 5-м нахь мыкласэу зэхэщэкло купым макъэ рагъэлунафе.

Адыгэ макъ

Адыгэ-абхъаз къашъохэр шлогъэшлэгъонэу

Адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ якъашъохэм зыкыныгъэ горэ ахэлъэу елытэ лэклъ хэгъэгум бэрэ щыпсэугъэ пшъашъэм.

Ткъош Абхъазым кыкли Карлсон Эмилие Адыгеим лф гэнэфагъэ илэу къэклогъагъ. Творческэ объединение «Ошъадэм» хэт лэпкъ фольклор купэу «Ащэмэзым» илэгъэ лфотхъабзэм ащ сыщылулагъ.

Эмилие нэлуасэ сыфэ-зышъыгъэр Стлашъу Юр. Упчлабэ зытестэкъогъэ хъаклэм джэуап гъэшлэгъонхэр кыситыжыгъагъ.

— **Сыдзуцтэу Адыгеим укъэклонэу хъугъа?**

— Сянэ урыс, ар Абхъазым кышъыгъу, бзэхэр игъэклотыгъэу зэсэгъашлэ, зэдзэклоту сэлэжъэ. Лэклъ хэгъэгум илэс тлоклърэ тфырэ сыщыпсэугъэ. Абхъазым сыщылэжъэнэу сыккэлуагъэу, къэшъокло куп горэм ипчыхъээзэхъэ сырагъэблэгъагъ. Гу лъачлэм нэсэу, лъакъомэ закъырагъэпхуатэу, абхъаз къашъом идэхагъэ сызлэпищэгъэ, къэшъуаклэ зэзгъэшлэнэу хореографым джэу сыклоу сыублагъ ыкли ащ даклоу тхылъ стхынэу сыфежъагъ. Абхъаз лэпкъым икультурэ нахъ куоу зэзгъашлэ къэсми, адыгэ шэн-хабзэм, ащ икъашъо ыкли ишъуашэ нахъ лэблагъэу сыккырищалэу фежъагъ. Абхъазу сызэупчыхэрэм зэклэми «ткъош лэплэ адыгэхэр» ало зэхъум, Адыгэ Республикэм сыккэблэгъагъ.

— **Бээр — лэпкъым ыпс. Къашъор**

— **лэпкъым ишэн-хабз. О сыдзуцтэу пльытэра?**

— Бзэ зимылэжъ лэпкъыр клотыжыщт. Зыккэ-шъо кызытэзыгъэнагъэм ишэн-хабзэ лъагъэу ылытщт. Адыгэхэм ятарихъ, якультурэ кызыгъэлъэгъорэ артистхэм шъащэ афэсэшлы. Лэпкъ къашъомрэ джырэ уахътэм щылэ хореографимрэ зыщызэдиштерэ къэгъэлъэгъонэу «Ошъадэм» кыгъэхъазырыгъэр зымыуасэ щылэп. Фольклор-этнографическэ купэу «Ащэмэзым» ижъырэ хабзэхэр кызытэгъэнэжыгъэнхэмклэ, народнэ творчествэм зегъэушъом бгъугъэнымклэ амалэу ыгъэфедэхэрэм мэхъанэшхо зэрялэм щэч хэ-

лэгъуагъ. Сигуапэ адыгэ къашъом идэхагъэ зэрэслэгъугъэр. Адыгэ-абхъаз къашъохэр дэхэ дэдэх.

— **Адыгэхэмрэ абхъазхэмрэ якъашъохэр сыда зэрэзтэ-клэу хэбгъэунэфы-кыгъэр?**

— Пхъэклъычим теох, къашъом зырагъэлэты, абхъаз ыкли адыгэ лэпкъхэм ямкъамэхэм яшъэфхэр лупклэу кызылуахы-рэм фэд. Лэпкъ культу-рэм игъунджэ члэ имылэу кыппагъэху. Лэпкъитлу-ми якъашъохэр гъашлэм, лэпкъым ихабзэ къапкъырэкълъык ыкли гум кы-лэлэсых. Адыгэ ыкли абхъаз шъуашэм идэха-гъэ пчэгум щызезыхъэ-рэ артистхэм уагъэгущо.

Бэмышлэу Эмилие къэтхагъ, Шыу Щэбан ытхыгъэ «Адыгэ лэпкъ къашъохэр» зыфилорэр социальнэ хъытыумклэ кыгъотыгъ, Грузием кыфырахыгъ.

лэп. Къэшъокло купэу «Синдикэм» искусствэм ыбзэ зэрэбаир кыгъэ-

лэпкъхэм ябаиныгъэ ыкли ятарихъ къаухъумэ, тызыхэт лэпкъаныр къа-

лэуатэ. Лэужхэр зэзыпхы-рэ культурам цыфыр зэриплурэр кыхэогъэщы. Лэпкъитлумэ якъашъохэр ащ фэдизэу зэтэклыхэрэп, зыкыныгъэ горэ ахэлъ.

— **Стлашъу Юрэ сыдзуцтэу нэлуасэ уфэхъугъа?**

— Юрэ итворчествэ игугъу кысфашыгъэу щытыти, Адыгеим сыккэблэгъагъ. Лэпкъ шъуашэу ыдыхэрэм нэлуасэ сафэхъугъ ыкли ащ музеим сыригъэблэгъагъ. Адыгэ шъуашэм идэхагъэ джыри сынэгу клэт. Лэпкъ шъуа-

шэр ащыгъэу къашъор къашлы хъумэ, жы хъар-зэм уепхъуатэ. Адыгэ лэпкъ къашъомрэ бзэм-рэ зэрэзлэхыгъэхэр къэ-зыгъэлъэгъорэ шыклэпщы-нэм, адыгэ пщынэм имэ-къамэхэм уарэгущо.

— **Адыгэ лэпкъ лэ-пчысэхэм уахэгъо-загъа?**

— Лэпкъ шъуашэмрэ лэпчысэхэмрэ лэшэу зэпхыгъэхэу хэгъэунэфы-кыгъ. Мастэмрэ дышъэ луданэмрэ згъэфедэшъун-лоу сшлагъэп. Арэу щытми, хэдыкыным ишъэфхэмклэ

кыыздэгощагъэх, Мые-къуапэ итамыгъэу мылэ-рысэр хэздыкыгъ, Адыге-им инэпэпльэу зыдэхъы-жыщт. Гум щыщ хъугъэ шлухъафтынэу силэщт.

— **Адыгеим ицлыфхэр угу-рихыгъа?**

— Адыгэхэм хъаклэхэм агу зэрэщызэлухыгъэм лэшэу сигъэгущылагъ. Лэпласэхэм кысатыгъэ шлухъафтынэр сыгу щыщ хъугъэ. Ар адыгэ лэп-къым ыгъэфедэщтыгъэмэ ащыщ пкыгъо хъалэмтэу жыфыр ары. Быракъым фэдэу шыгъагъэ, бэщ цы-клум кыпымызэу, лэдэх гэнэфагъэхэр илэху, ащ лээтлэнхэмклэ егъэу-б-тыгъэу щычэрэгъун ылэ-клэу щыт. Ыбгъуитлукли цэнэбзхэр, плэмыхэр щыхэдыкыгъэх. Жыфыр дэхэ дэд. Адыгэ саем ты-ральхэрэ бгырыпх къэс-щэфыгъ, сыгу рихъэу си-джанэ теслхъагъ.

— **Адыгеим ичлыопс зэбгъэлъэ-гъугъа?**

— Шыуицлыопс идэха-гъэрэ къушъхъэ сыджхэм ялэагъэрэ социальнэ хъытыумклэ слэгъугъэ нылэп. Уахътэ тешлэмэ сигуапэу джыри сыккэ-блэгъэщт. А уахътэм еху-лэу абхъаз-адыгэ къа-шъохэм афэгъэхыгъэ тхылыри кэхъазырыщт.

Тхэм тхылыр тхыгъо-шлу фишынэу тыхъаклэ тыфэлъало. Бэмышлэу Эмилие къэтхагъ, Шыу Щэбан ытхыгъэ «Адыгэ лэпкъ къашъохэр» зыфи-лорэр социальнэ хъыты-умклэ кыгъотыгъ, Грузи-ем кыфырахыгъ.

ЛЭПШЫКЪО Фатим.
Сурэтыр авторым ий.

Университетым шагъэцаклэ

Мы илэсым Мыекхопэ къэралыгъо технологическэ университетым акселерационнэ программэу «ИнноВектор» зыфилорэр шагъэ-цаклэ, ар едзыгъуитлоу клошт ыкли шэклогъу мазэм зэфашыжыщт.

Непэрэ мафэм ехъулэу ащ хэлажъэ зышлоигъохэм лэлу тхылъи 115-рэ къатыгъ, жъоны-гъуаклэм и 31-м нэс ар клошт. Узэрыхъащтыр: <https://pt.2035.university/accelerator/513>.

Шлэныгъэр, инновациехэр, технологиехэр, предпринимательствэр зышлогъэшлэгъонхэм зэклэми МКбТУ-м иакселератор

гукъэклэ зэфэшъафхэр кыра-гъотэнхэ альэклъыщт. Ащ ыуж а гукъэкхэр стартап-проект шап-хэм ралъхъажышъуштых.

Программэм хэлэжъэнхэу рагъэблагъэх студентхэр, аспирантхэр, шлэныгъэлэжъ ныб-жыклэхэр, шлоигъоныгъэ зилэ цыф кызырыклэхэр. Ахэм ыпклэ атыщтэп. Гъэсэнэгъэ тре-

кым иакселератор хэлэжъэнхэ ыкли нэлуасэ зыщыфашын альэ-клъыщт мыш хэхъэхэмэ: leader-id.rulevents/497979.

«ИнноВектор» зыфилорэм кы-дыхэлъытагъэу МКбТУ-м исту-дентмэ стартап-проекти 150-рэ зэхэгъэуцагъ, 8-р инновацие-хэм адэлэпылэгъэнымклэ фондыв изэнэкъокъоу «Студенческэ

стартап» зыцлэм шытеклуагъэх ыкли сомэ миллион зырыз къа-хыгъ, ябизнеси кызылуахыгъ. Мы илэсым джыри лэлу тхылъи 8 атыгъ, зэфэхысыжъхэм яжэх. Проектхэм ятематикэу кыыхахыхэрэ бизнесым ыкли обществом ящыклэгъэ лэны-кхэхэм афэгъэхыгъэх: непэрэ агротехнологиехэр, биотехно-логиехэр, шхыныгъохэм яинно-вационнэ продуктхэр, лэрыш акъылыр, цифрэ шыклэм тет сервисхэр, инженер технологи-хэр ыкли нэмыклэхэр.

Ящэнэрэ илэс хъугъэу Мые-кхопэ къэралыгъо технологи-скэ университетыр программэу «ИнноВектор» зыфилорэм хэла-жъэзэ Урысыем илэпкъ про-ектхэм ягъэцэклэн дэгъоу лф

адешлэ. А уахътэм кыклоцл нэбгырэ 1500-м еху технологическэ предпринимательствэм феджагъэх, командэм щылэжъэ-шъунхэу загъэсагъ.

Мы лфшлэным апшэрэ еджа-плэм иклэлэгъаджэхэри хэла-жъэх. Университетым лут нэбгы-ри 100-м ехъумэ хэушъафы-кыгъэ егъэджэнхэр аклугъэх, студенческэ командэхэм гъэса-клохэу, трекерхэу, упчлэжъэгъу-хэу ыкли экспертхэу афэхъугъэх. Шлэныгъэлэжъ 40-мэ статусэу «Эксперт НТИ», «Трекер НТИ» зыфилорэр къафагъэшъоша-гъэх. Технологическэ предпринимательствэр хэпхыжъын умы-лэжыныу университетым икуль-турэ щыщ шыпкэ хъугъэ.

МКбТУ-м ипресс-кхулыкху

Спорт Лин

ХагъэунэфыкIырэ чыпIитIу къахьыгъ

Зиакъыл зэчыкIуагъэхэм азыфагу зэхашэгъэ ХэушъафыкIыгъэ Олимпиадэм и Урысые Спартакиадэ Адыгеим илIыкIохэм хагъэунэфыкIырэ чыпIитIу къыщыдахыгъ. Ахэр есын спортымкIэ къахэщыгъэх.

Къалэу Пензэ щыкIорэ зэнэкъокъухэм къралыгъом ишъолъыр 37-мэ къарыкIыгъэ спортсмен 500-м ехъу хэлажъэ. Адаптивнэ спортымкIэ республикэ еджапIэм зыщызыгъэсэрэ Владимир Ванинымрэ Тамерлан Резаевымрэ Адыгеир Спартакиадэм къышагъэлъэгъуагъ. Апэрэм теклоньгъэр къыдыхыгъ, ятIонэрэм джэрз медаль къыфагъэшъошагъ.

Теннис цыкIур

Тиспортсменхэм тагъэгъушIуагъ

Теннис цыкIумкIэ Лэбапэ щыкIогъэ район первенствэм тиспортсменхэм гъэхъэгъэшIухэр щашIыгъэх.

МыекIопэ спорт еджапIэу С.М. Джэн-чатэм ыцIэ зыхьырым зыщызыгъэсэрэ нэбгыри 9 турнирым хэлэжъагъэх.

ЗэхэщакIохэм къызэралъагъэмкIэ, Краснодар краим ыкIи МыекIуапэ яспортсмен 60-м ехъумэ заушэтыгъ, теклоньгъэм фэбэнагъэх. Аныбжъ елытыгъэу пшъашъэхэри кIалэхэри купицIэу гошчыгъагъэх. МыекIуапэ щыц илэсый зыныбжъ Эльдар Матюшиным теклоньгъэр къыдыхыгъ. Илэ-сикI зыныбжъ Бзаго Даринэ джэрз медаль къыфагъэшъошагъ. Ахэм тIэкIу анахьыжъхэу Адам Матюшинымрэ Артем Вариводинымрэ яцэнэрэ чыпIэхэр къахьыгъэх. Джащ фэдэу республикэр къэзыгъэлъэгъуагъэхэм ащыщэу нэбгыриплIыр хагъэунэфыкIырэ чыпIэхэр къыдахынхэм пэблэгъагъэх, ау яплIэнэрэ хъугъэх.

Художественнэ гимнастикэр

Нэбгыри 150-рэ фэдиз хэлэжъагъ

Художественнэ гимнастикэмкIэ МыекIуапэ ипервенствэ спортсменки 150-рэ фэдиз зэрищэлIагъ. Ахэр унэе ыкIи куп зэнэкъокъухэм ахэлэжъагъэх. Iофтхъабзэр зыщыкIуагъэр спорт еджапIэу В.С. Максимовым ыцIэ зыхьырым испортзал ары.

Зэфэхьысыжъхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, спортым имастерхэм япрограммэкIэ къэгъэлъэгъон анахь дэгъу зилэр Милена Капковар ары. Спортым имастер хъунхэмкIэ кандидатхэм къахэщыгъэр Елизавета Годынюк. Купхэм язэнэкъокъу теклоньгъэр къыщыдахыгъ Арина Мехеда, Полина Зудинам, Маргарита Калугинам, Ксения Осипян, Камила Маркарян ыкIи ХъамыкIо Миланэ.

Къатхэхэрэм яшIошIрэ редакцием иеплъыкIэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкIышт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр БЗЭШIУ Асхъад.

Зэхэщыагъэр ыкIи къыдзэыгъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ащыщэуэр тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. МыекIуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIыр:
385000,
кь. МыекIуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIыхьэрэ А4-кIэ заджэхэрэ тхъапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагъырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. МыекIуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4133
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 914

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхъалэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхъалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэжIыжь зыхьырэ секретарыр
ТхъаркIохъо А. Н.